

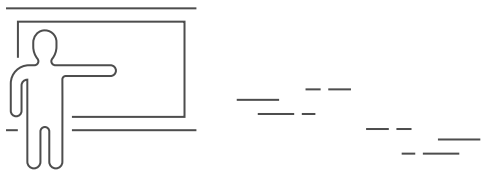
Ideálně pracovat

Manifest spolku Idealisté.cz
podle něž bychom chtěli
formovat svět práce

Ideálně: pracovat

Představujeme vám první veřejnou verzi manifestu, který popisuje základní hodnoty spolku Idealisté.cz, podle nichž by se měl formovat svět práce. Celkem šest kapitol tvoří komplexní soubor východisek pro možná konkrétní politická opatření v oblasti práce. V textu se postupně zabýváme filosofickou, mezinárodní, národní a individuální rovinou dané problematiky. Domníváme se, že důstojných pracovních podmínek a soudržné společnosti lze docílit pouze tehdy, je-li na ně nahlíženo ze všech perspektiv. Předložený dokument přesahuje svou platností rámec jednoho roku, území jednoho státu a jedno volební období. Nemá tedy za cíl představit jednotlivá technická či legislativní opatření poplatná aktuální situaci. Rovněž nemá za cíl být politickým programem. Manifest představuje vizi světa práce, která je blízká moderní, progresivní a liberálně levicové představě společenského uspořádání.

Prací k prosperující a solidární společnosti svobodných lidí

Svět se rychle mění a s ním i role práce v lidském životě. Společenský vývoj nás nutí o těchto věcech přemýšlet novým způsobem. Doposud byla práce vnímána pouze jako nástroj obživy, ve skutečnosti ale plní širší společenskou úlohu. Člověk není jen zbožím na trhu a práce není komodita – je to především mezilidský vztah. Je proto ve veřejném zájmu, aby práce sloužila společnosti jako celku, a proto přesahovala hranice jedné kanceláře či jedné výrobní linky.

Dosavadní pojetí práce do budoucna – v důsledku rychlé modernizace, robotizace, globalizace a dalších faktorů – není udržitelné. Některé profese následkem dynamických proměn světa zanikají, jiné naopak vznikají. Pojem práce musí tyto rychlé změny reflektovat. Dnes již nestačí vnímat práci jen jako zaměstnání, ale jako **veškerou lidskou činnost vytvářející společenské hodnoty**. Taková činnost by měla být rovněž řádně ohodnocena.

Práce jen pro práci postrádá smysl. Často jsme nuceni trávit v zaměstnání dlouhé hodiny, protože to vyžadují společenské konvence. To ale nemůže člověka omezovat ve snaze o vlastní emancipaci. Tím se myslí nejen schopnost užít se, ale především realizovat se v oblastech, které jsou mu blízké. **Ideální práce rozšiřuje lidské svobody**, možnosti využívat svůj volný čas a příležitosti zapojovat se do veřejného života.

Na otázku “Kdo jsme” odpovídáme většinou tím, jaké máme povolání – nikoli tím, co umíme. Při novém pojetí práce by se však naše identita měla odvíjet od skutečných schopností a dovedností, nezávisle na tom, v jakém jsme pracovním vztahu. Lidem, kteří na tradiční formy zaměstnání z různých důvodů nedosáhnou, by tak nehrozilo vytěšňování ze společnosti.

Ideální práce je spravedlivě přístupná všem: bez ohledu na to, jak, kdy, kde a komu jsme se narodili a jaké hodnoty zastáváme. Ideální práce je prostředek pro zajištění soudržné společnosti a není redukována jen na nástroj osobního obohacení.

- **Hlavním cílem práce je emancipace vedoucí k lidské důstojnosti.**
- **Práce má širší společenskou úlohu.**
- **Slouží jako prostředek pro zajištění soudržné společnosti.**

Pracujeme s budoucností

Současný svět práce je v první řadě utvářen všudypřítomným technologickým rozvojem, jenž ovlivňuje strukturu pracovního trhu a pracovní úkony samotné. Pod vlivem automatizace či robotizace na jedné straně mizí některé lidské činnosti či celé profese, na druhé straně vznikají nové a kvalitnější, které díky pokročilým technologiím člověku pomáhají ve výkonu práce.

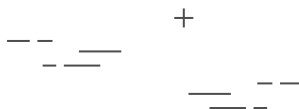
Měli bychom uchopit moderní technologie tak, abychom využili jejich potenciál pro pozitivní proměnu pracovního světa. Představují totiž příležitost k tomu, aby zanikaly rutinní a fyzicky náročné profese ohrožující lidské zdraví. Technologie by nám měly současně pomoci při psychicky vyčerpávajících činnostech, které často vedou k duševním poruchám a civilizačním chorobám.

Technologické změny ale mohou být i příčinou nejistoty, kdy lidé nedokážou odhadnout, zda jejich práce neztratí smysl nebo nebude nahrazena. V tomto ohledu hraje zásadní roli stát. Jeho aktivita musí lidem pomoci předcházet vzniku těchto nejistot a poskytnout jim při náhlé ztrátě zaměstnání záchrannou síť. K tomu bude bezpodmínečně nutné, aby soustavně, smysluplně a spravedlivě přerozděloval výnosy z kapitálu a příjmy z nadměrně ohodnocené práce či příjmy, které vůbec nepocházejí z práce jako takové.

Klíčovou úlohu bude mít i vzdělávací systém, který se musí oprostít od zbytečného memorování faktů a přeorientovat se na celoživotní učení všeobecných principů a dovedností. Ve světě technologií bude zásadní zprostředkovat například schopnosti pracovat s informacemi a komunikačními technologiemi, ale také adaptovat se na změny, kriticky myslet, řešit problémy, znát svá (pracovní) práva či umět se kolektivně organizovat. Vzdělání také není jen jednorázovým tréninkem před vstupem na pracovní trh. Musí dát člověku druhou šanci a pomoci změnit dosavadní dráhu pracovního života či začít budovat novou.

- **Cestou ke kvalitnějším pracovním podmínkám je využití technologií.**
- **Technologie mohou být příčinou nejistoty, v jejichž minimalizaci sehraje hlavní úlohu stát.**
- **Je klíčové zajistit fungující sociální a vzdělávací systém, který bude učit praktickým dovednostem.**

Ideální práce nemá hranice

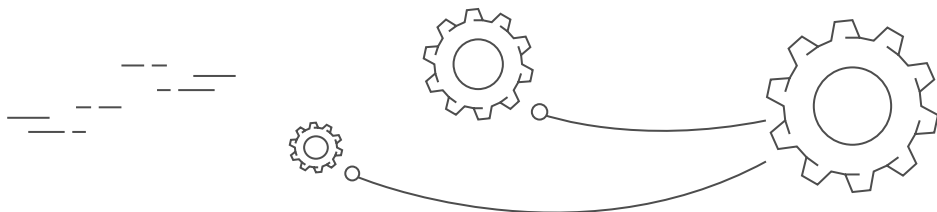
Globalizace umožňuje zkracovat zeměpisné vzdálenosti a propojovat lidi po celém světě. Díky ní můžeme sdílet technologie a pracovní postupy, otevírá nám nové pracovní příležitosti.

Globalizace musí být využita jako nástroj ke snižování globálních rozdílů v životních úrovních. V takovém případě se ale nemůže jednat o “divoký” proces, který bude prohlubovat nerovné postavení chudších oblastí vůči vyspělým, jakož i malých lokálních podniků vůči nadnárodním koncernům. Skrze nastavení mezinárodních pravidel pro pracovní trh a společných standardů ve výrobním procesu je možné globalizaci využít také k tomu, aby platil princip “za stejnou práci stejná odměna”.

Předpokladem pro ideální práci v globalizovaném světě je stát jako garant pravidel fair play. Proto musí existovat demokratická kontrola, která zajistí, aby političtí představitelé nepodléhali ekonomickým zájmům vlivných ekonomických aktérů. Národní státy musí vytvářet mezinárodní společenství a společně bránit případné ztrátě svých nezbytných zdrojů, zapříčiněné například nekalou daňovou konkurencí. Státy si musí udržet schopnost zajistit lidem kvalitní právní prostředí a dostatečnou ochranu před sociálními riziky.

Stát sehraje klíčovou roli i ve vyrovnávání rozdílů mezi těmi, kteří bohatnou, a těmi, pro něž znamená globalizace spíše pokles v příjmech. Dnes a denně vidíme, že mezinárodní konkurence na základě nízkých mezd nevede ke spravedlivému a žádoucímu bohatnutí společnosti. Naopak sblížení mzdových hladin vede k tomu, že ekonomická soutěž neprobíhá na úkor pracovníků a jednotlivé státy navíc získávají zdroje na rozvoj veřejných služeb a na záruky projevu pozitivních stránek globalizace. Plody globalizace musí sklízet všichni, kteří se jí účastní.

- **Globalizace je proces, který má pomáhat šířit nové postupy a otevírat nové pracovní příležitosti.**
- **Je nutné využít ji ke snižování rozdílů mezi státy, nikoli k jejich nárůstu.**
- **Základním předpokladem je sblížení mzdových hladin a vytvoření společných standardů práce.**

Demokracie jako součást světa práce

Ve společnosti existují tři hlavní aktéři vytvářející svět práce. Jsou jimi zaměstnavatelé, zaměstnanci a stát. Jejich vzájemná spolupráce může vést ke společensky žádoucím cílům; bez jasně vymezených práv a odpovědností každého z aktérů jsou ale tyto cíle nedosažitelné.

Základní předpoklad spolupráce je v prvé řadě dobré fungování všech stran – to znamená, že zaměstnavatelé nejsou omezováni zbytečnými administrativními povinnostmi, zaměstnancům není upíráno právo odborově se organizovat a stát má dostatečné prostředky pro výkon státní správy. Zároveň to znamená, že každý má i své povinnosti. Zaměstnavatelé jsou povinni zajistit dobré pracovní podmínky a dostatečně se finančně podílet na chodu veřejných institucí, zaměstnanci musejí plnit povinnosti dané pracovní smlouvou a stát musí zajistit stabilní právní prostředí, do něhož se promítají dohody sociálních partnerů.

Důležitým aspektem zůstává schopnost a možnost organizace jednotlivých skupin. Zaměstnanci by neměli být omezováni v zakládání odborových organizací a dalších spolků pro prosazování svých zájmů. Stejně tak se ale předpokládá, že se budou propojovat zaměstnavatelé, například na úrovni malých a středních podniků. Zvláštní skupinou jsou pak osoby samostatně výdělečně činné, jež jsou kvůli zneužívání tzv. švarcsystému mnohdy v pozici zaměstnanců bez příslušných práv. Až při nastavení rovných podmínek mají všichni stejný vliv na vytváření veřejných politik a stanovování práv a povinností.

Efektivní spolupráce nemůže probíhat jen na úrovni celostátní tripartity. Zaměstnavatelé a zaměstnanci by měli spolupracovat i v rámci své firmy či organizace. Demokracie se neodehrává jen ve volebních místnostech, ale musí postupovat i pracovištěm, například v podobě zastoupení zainteresovaných skupin ve vedení firmy. Dohoda na podobě pracovního prostředí je výhodná pro všechny strany. Zaměstnanecká účast na chodu podniku má totiž i ekonomické přínosy – snižuje nerovnosti, vytváří pracovní struktury odolné vůči krizím a striktně neodděluje soukromé a veřejné zájmy. Z pohledu zaměstnavatelů také zvyšuje loajalitu zaměstnanců vůči podniku a snižuje jejich fluktuaci.

Na základě spolupráce sociálních partnerů můžeme dosáhnout takové podoby práce, která zohledňuje fyzické i psychické zdraví zaměstnance. Společný zájem vytvářet dobré pracovní podmínky uvnitř firmy by se měl promítnout také do společného zájmu utvářet zdravé životní prostředí mimo firmu.

- **Každý sociální partner má svá práva, ale také odpovědnosti.**
- **Demokracie se týká i pracoviště – větší zapojení zaměstnanců do fungování podniku je prospěšné pro obě strany a je i ekonomicky výhodné.**
- **Pro rovné postavení partnerů je zásadní možnost organizovat se.**

Práce jako zaměstnání

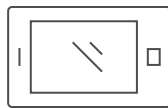
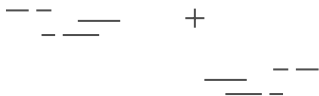
S pracovním poměrem by měla být spojená jistota určité životní úrovně. Neustále narůstající množství tzv. pracovní chudoby je zcela nepřijatelné. Zaměstnanci nemohou být jen “náklady práce” – zaměstnavatel je musí vnímat jako příležitost a investici. Cítí-li se zaměstnanec v práci dobře, pak nejenže odvádí kvalitní práci vedoucí ke spokojenosti jeho zaměstnavatele, ale zároveň se rozvíjí i po osobní a profesní stránce.

Pro spokojenost zaměstnanců je klíčový pocit jistoty a prostor pro spolupráci při vytváření pracovního prostředí. Zásadní složkou je dostatečné materiální zabezpečení. Jedině to dává člověku svobodu zabývat se dopady lidské činnosti na společnost a přírodu, a ne řešit výhradně každodenní zajišťování základních potřeb. Ideální práce proto není omezená pouze na obživu jako takovou, ale umožňuje člověku realizovat se v osobním i veřejném životě.

Rizika spojená s pracovním trhem musí být minimalizována. Bez ohledu na formu musí práce plnit všechny své základní funkce: materiální zabezpečení, utváření mezilidských vztahů, participaci na podobě okolního prostředí a osobní rozvoj.

Ideální práce nediskriminuje. Snižování rizika na trhu práce se musí týkat všech, bez ohledu na jakékoli rozdíly. Nežádoucí dopady prekarizace se dají ilustrovat na trvajícím znevýhodňování žen, ať už prostřednictvím nespravedlivě nižšího ohodnocení, tak i tzv. feminizací hůře placených zaměstnání. Využitím technologií nebo zvýšením společenského uznání profesí musíme vytvořit takové prostředí, ve kterém nejsou práce čistě ženské nebo čistě mužské.

- **Práce není jen prostředek k obživě, utváří i mezilidské vztahy.**
- **Jedině dostatečné materiální zabezpečení umožňuje pracujícím lidem být svobodnými a uvažovat o světě v širších souvislostech.**
- **Ideální práce nikoho nediskriminuje.**

Práce ať je taková, jaký chceme život

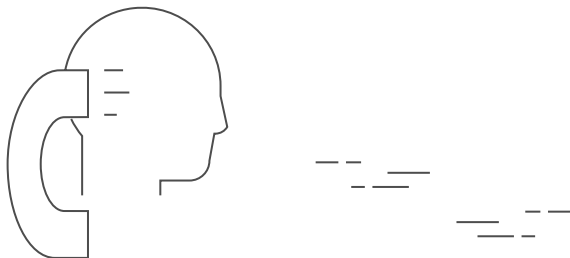
V práci trávíme největší část svého produktivního života. Proto je důležitá kvalita takto stráveného času. Základní předpoklad ideální práce je její smysluplnost, která určuje místo člověka ve společnosti. Nikdy by se neměl opakovaně sám sebe tázat, proč většinu všedního dne dělá to, co dělá.

Práce nesmí představovat překážku spokojeného života. Ideální práce umožní zvolit si uspořádání osobního, rodinného a pracovního života dle vlastních představ. Zárukou takového uspořádání je i nárok na dostatek volného času, a tedy jasné oddělení těchto aspektů života, dané mimo jiné právem na nedosažitelnost mimo stanovenou pracovní dobu.

Moderní technologie nám umožňují přizpůsobovat pracovní prostředí individuálním potřebám. Například práce z domova umožňuje zapojení do pracovního života lidem, kterým to jejich situace jinak nedovoluje. Je však důležité si uvědomit, že práce z domova stírá hranice mezi osobním a pracovním životem a vede k omezení mezilidského kontaktu. Proto je nutné o práci uvažovat v širším kontextu lidského života.

Ideální práce garantuje psychické i fyzické zdraví člověka, jež je na pracovišti aktivně chráněno konkrétními institucemi. Zdraví totiž není pouze v zájmu daného zaměstnance, ale i zaměstnavatele a společnosti jako celku. Nárok na odpočinek a možnost regenerace a osobního rozvoje je jen první krok. Druhým pak musí být zkracování pracovní doby, která by měla odpovídat pokroku v oblasti technologií a produktivity práce.

- **Pro zaměstnance je nejdůležitější smysluplnost pracovní náplně.**
- **V ideální práci je garantováno psychické i fyzické zdraví.**
- **Člověk má možnost organizovat svůj osobní, rodinný a pracovní život podle vlastních potřeb.**

O spolku Idealisté.cz

Idealisté zahájili svou činnost již v roce 2010, během pravicové vlády a její politiky škrťů, která se dotýkala jak seniorů, studentů či rodičů samoživitelů, tak i všech pracujících lidí v České republice.

Společensky necitlivé reformy uspíšily vznik nevole, která se ve společnosti začala čím dál více projevovat. Idealisté, působící tehdy jako součást mládežnické organizace sociální demokracie, kolem sebe začali vytvářet síť lidí, kteří chtějí aktivně měnit způsob, jakým se v naší zemi spravují věci veřejné.

S rostoucím počtem uspořádaných akcí se rozšiřovala i členská základna Idealistů. Věkový limit členství v mládežnické organizaci nám byl překážkou, abychom do veřejného života zapojili další zajímavé osobnosti. V prosinci 2014 jsme proto ustanovili a 2. ledna 2015 oficiálně založili samostatný spolek Idealisté.cz, kam může vstoupit každý, kdo souzní s našimi vizemi.

Naše aktivity se od té doby výrazně rozrostly – pořádáme veřejné diskuze a panelové debaty na aktuální témata, účastníme se veřejných aktivit, připravujeme tematické kampaně spolku, na vlastní náklady publikujeme časopis IDEA. Naším hlavním cílem je vytvořit akceschopnou komunitu lidí, kteří chtějí pozitivně ovlivňovat podobu svého okolí.

Ideálně pracovat...